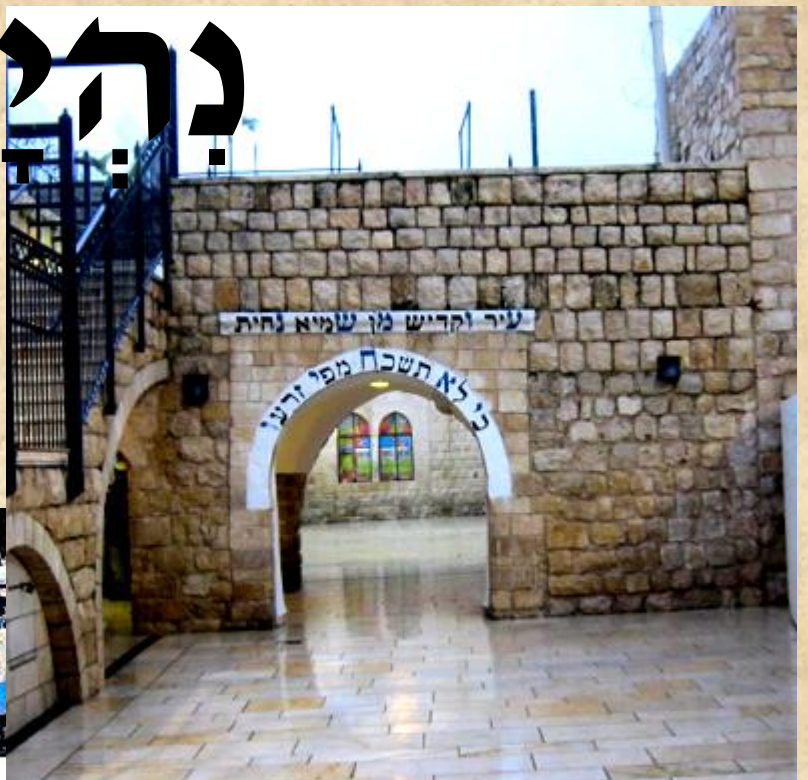

נושא המאמר:

כָּל יַמֵּינוֹ אֲשֶׁר חֲזָה אוֹת הַקֶּשֶׁת לֹא נִהְיָה

נחלת ה'

מענייני דיינא

הקשת בבבל - בימי רבי שמעון בר יוחאי
פרק א: בדרו של רשב"י - לא הוצרכו לקשת
פרק ב: הנהגת המשפט והנהגת היחוד
פרק ג: אמונה ותפילה - עם הנהגת היחוד
פרק ד: עיקר האמונה בהנהגת היחוד - בארץ ישראל

דבר העורך
החיוזק באמונה מכח הניסים
תורתו מגן לנו
מתורתו של רבי שמעון בר יוחאי

נחלת ה' דא ארץ החיים, והכי קרא לה דוד מלכא לארץ ישראל דאיהי ארץ החיים - נחלת ה' (זוה"ק וילא קטו, א).

גליון תורני בענייני ארץ הקודש נחלת ה' - גליון 52 אייר תשע"ה

דבר העורך

המציא ועוד שירי הודיה לה' שהצילנו מיד מבקשי רעתנו. היו שם קריאות נלהבות של 'לשנה הבאה בירושלים הבנויה!'
אחרי המלחמה התקיימה סעודת חודיה בישיבה על נס ההצלחה שלנו, רבי חיים [שמואלביץ] זצוק"ל דיבר אז בקול חוצב להבות, אחר שהדגיש את החובה להתחזק באמונה ובבטחון גמור בה' והביא מקורות מהח"ל המדגישים את החובה להודות לה' על הניסים הגלויים שהקיפו אותנו שהרי ניצלנו ממות לחיים!. [ע"כ מעדותו של תלמיד ישיבת מיר הג"ל].

סיחתו של הגאון רבי חיים שמואלביץ נשתמרה [ונמצאת בקול הלשון] וכך הוא אמר בין הדברים: "מה היה לנו כאן לפני שבע? היה לנו 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד'. כל העולם עמדו פעורי פה וראו כי 'ה' איש מלחמה"! אינני נביא אני איש פשוט, אבל ברור לי שאם היה היום נביא הוא היה מכריז: "זכך כסאך מאז!". כלונו חייבים בשבח הוודיה להקב"ה, וב"ה עשינו זאת עתה...".

תיאור על מלחמה זו במחיצתו של האדמו"ר בעל האמרי חיים זצוק"ל ניתן ע"י נגדו האדמו"ר שליט"א [מתוך דברים מספר למוסף תורני 'היכלות' מבית קשר איתן - ויזניץ, הרגל יובל לנסי' ד' ונפלאותיו במלחמת בני ישמעאל על ארץ הקודש] וכך הוא מספר: "המצב בארצנו הקדושה היה קשה באותה תקופה לפני המלחמה, בל"ג בעומר לא העלו מדרות אש גדולה, אלא משהו זעיר מאוד. בשבוע שלאחר מכן היה המצב מתוח מאוד בארץ הקודש. ביום שני כ"ז באייר פרצה המלחמה, אולם כבר ביום רביעי לח באייר שחררו ברוך ה' את הכותל המערבי מידי הערבים. בימי המלחמה עצמה, ראו על זקני הק' שלוה עצומה. לא ראו עליו שום לחץ מלחמה. כמה גדול היה בטחונו בהשם יתברך! שמחה רבה שררה אצל זקני הק' בהגיע הבשורה ששחררה ירושלים העתיקה, ובני ישראל יוכלו שוב להגיע לשפוף שיה אצל שריד בית מקדשנו הכותל המערבי. כשהגיעה הידיעה שיהודים מתפללים אצל הכותל המערבי, היה זקני הק' שרוי כולו בהתרגשות גדולה, ופנת בשירת 'הבליאות' אל הר קדשי..."

עוד הובא שם (נכון היכלות נ"ט): באותם ימים קשים ומלאי פחד, בהם חברו צבאות-ערב נגד ישראל בעצה אחת, ובדרך הטבע היה נצחונם נראה כמובטח, ניצב רבנו 'האמרי חיים' ז"ע כאב רחום לעמו, הרגיע חיזוק ועוד את הלבבות הנסערים, באומרו כי אין ממה לפחד - הפחד הוא הבל-הבלים ויותר מכן, רבנו הרגיע את הציבור בדברים של נבואה, שכל שומעיהם פג ליבם מלהאמין להם: "אדרבה, קיים סיכוי שיכבשו אי"ה את ירושלים העתיקה ואת הכותל המערבי!". דבריו הקדושים היו אז לפלא, באשר היו נראים ממש כתלושים מן המציאות. כשסיפר יהודי לפני רבנו

"האמרי חיים" כי ה'רדיו' הודיע שהמצב חמור מאוד, הכריז רבנו בהתרגשות: "מיין רדיו זאנט [הרדיו שלי אומר] - כי לא יטוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב!". כשרבנו [הישועות משה] ז"ע - אז ראש הישיבה, סיפר באחד הימים לרבנו ה"אמרי חיים" ז"ע, שהורים מהח"ל התקשרו אל בניהם תלמידי הישיבה והורו להם לשוב לביתם בחו"ל, לנוכח איומי המלחמה. ענה רבנו האמרי חיים: "... אלה שביקשו ממך לשאול לדעת, אמור להם שהתלמידים יכולים להישאר בישיבה בלב רוע, כי אמונה לא יקרה להם!". גם הרה"ק רבי משה יחיאל מאיר ז"ע, בעל "אש דת" ו"באר משה", בא בדברים בענין זה עם רבנו ה"אמרי חיים" ז"ע ועם הרה"ק בעל "בית ישראל" מגור ז"ע, ושלושתם החליטו כי אין להניח לאברכים ולבחורים שנקראו ע"י הוריהם שבו"ל לנסוע לביתם, כדי שלא יזרעו מורץ בלבבות.

הרה"ק מאור'רוב אף צוה לשואליו לפרסם בן חובשי ספסלי בתי-המדרשות, כי זוהי דעתו ודעת הצדיקים מיוזניץ ומגור. הרה"ק המפורסם רבי אשר יונה וויינברגר זצ"ל שהה בארץ, ובני משפחתו שבו"ל הפעילו עליו לחיים שישבו לארה"ב. נכנס הגרא"י אל הקו"פ ושטח את ספיקותיו לפני רבנו האמרי חיים. ענה לו רבנו ז"ע: "החלטת שתישארו כאן, ויחד נראה נסים ונפלאות!". ואכן ניסים ונפלאות אירעו אז, והנהגה זו של שמירה ניסית על ארץ ישראל - לא הפסיקה מאז, אלא אדרבה רק התחזקה והתעצמה, כאשר אנחנו רואים שה' מגן על עמו ישראל, ופורש סוכת שלומו על ארץ ישראל ועל ירושלים, ואנחנו חיים ככה בארץ ישראל לקיים מה שאמר 'וישבתם על הארץ לבטח', זה ממש גילוי שכינה גדול שכזה" (נתק נאמן יוס טשי, ו' כסלו תשע"ה).

"אנו נמצאים כעת בתקופה כזו, שמרוב ההרגל, לא מרגישים! איננו מרגישים שעשרות שנים אנו רואים שהקב"ה כל כך קרוב אלינו, ופורש סוכת שלומו עלינו ושמור את עלינו סוכת שלומו... יהי רצון שהחסד ימשיך על ידי שנהיה רואים שהחסד ימשיך עלינו, אמן ואמן ('נאמן יעקב' גליון מ"ג, סוכות תשע"ו).

בברכת התורה, העורך

ברוח של אלוה תשכ"ז דבר המהגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל דברי חיזוק בעקבות המלחמה שהיתה תקופה קצרה לפני כן, המכונה 'מלחמת ששת הימים', וכך הוא אמר: "הנה ראינו לפני זמן-מה שהש"ת עשה עמנו נפלאות גדולות הראויות להיעשות לצדיקים, ואיך נעשו בדרונו, כשאפילו תשובה לא עשו לפני כן, ואעפ"כ עשה הש"ת נפלאות כאלה שהיה בכוחם להפוך כולם לצדיקים, ואיך נעשים נפלאות כאלה וכפי שמאירי הרמב"ם (לעת טענות סימן לו) הנהגת היחוד היא היפך מ'דעת גוי הארץ האומרים, חטא ישראל, אין ישועתה לו באלקים סלה, ח"ו, 'כסף נמאס' קראו להם. כי הקב"ה בחר בהם ונתן להם הבחירה בידם להיות צדיקים או רשעים, והם הרשיעו לעשות, ומנעו ממנו יתברך, כביכול, שיוכל להטיב עוד להם".

ולכן בניסים שעשה עמנו הקב"ה התקדש שמו לעיני העמים וכפי שהתבטא המשגיח הגר"י לוינשטיין זצוק"ל "כל העולם משתומם למראה הנפלאות, גוים מתחילים לדבר על ישועת ה', מספרים שחילים מצריים ששבו חיל יהודי אמרו לו 'אחר שראינו שה' נלחם לכם אתה יכול לחזור למקומך... מה גדלה התגלות ה' בזה עד ש[המצרים] [הנלחמים] - נמצא מהם מי שהכיר זאת" (וקודם ענייני' סיון תשכ"ז, עמוד לו).

בימים אלו, בהם לצערנו ישנם שמציינים את הניסים המופלאים של אותה מלחמה במבט לא תורני ומתייחסים לניסים המופלאים תוך התעלמות מהשגות ה' המיוחדות עליו שראתה באותו זמן, עליו להתבונן בחסדי ה' מתוך מבט של תורה, כפי שרבותינו הורו לנו כיצד יש להתייחס אליהם, ולא לשכוח את השגות ה' עליו, ומתוך כך לקחת חיזוק לכל עבודת ה' שלנו, וכפי שאמר המשגיח "הש"ת עשה עמנו נפלאות עד שאין הפה יכול לדבר, ואין לשער מה שנעשה עמנו, עם הכלל ועם היחידים. הרוצה להתחזק שהש"ת מכיר ויודע בפרטות ומשגיח עליו ביחידות, יכול להראות לעצמו ניסי ה' ונפלאות עם יחידים. נפלאות נעשו על הצלת יחיד.

...אין לך עינה אלא 'ייתבוננו חסדי ה', להתבונן במאורעות, להשיבם אל הלב ולהפכם להכרה יציבה נטועה בעמקי הלב, שחרית וערבית צריך לקבוע להתבונן בכך" (ספ).

ונביא כאן מקצת מתיאורי הניסים כפי שתיאר אותם תלמידי ישיבת מיר באותה תקופה (כונס נמוסף שנת קטש יתק נאמן נאף תשע"ז): "תקופה ארוכה לפני המלחמה מנהיגי העולם הערבי התחרו ביניהם באיומים נגד יושבי א"י. אחד הצוררים נגדנו, אחמאד שוקייירי ימח שמו וזכרו [ז"ר אש"ף דאן] ענה לשאלה מה יהיה גורל היהודים לאחר ניצחון ערבי, בצורה גלויה ביותר: 'אלה שישדרו יישארו בפלסטין. אני מעריך שאף אחד מהם לא ישרוד!' רחמנא ליעלין; האכזרים הללו כבר היו בטוחים בנצחונם המובטח ובהשמדתנו! בכ"ו באייר תשכ"ז פרצה המלחמה, כבר בשעה שמונה ורבע בבוקר שמוענו על קרבות עזים המתנהלים ברחבי סיני בין צבאות מצרים לחילות ישראל. אולם בירושלים עדיין לא הופר השקט המתוח. כלונו כל בני הישיבה, עסקנו במילוי שקים בחול שהובא במיוחד להצר הישיבה והתחם... בשעה 11:45 העמסתי על כתפי את השק האחרון ועליתי לקומה שלישייה, שם הנהחתי אותן בחלון האחרון בידעה שברוך ה' השלמנו את המשימה וכל החלונות מכוסים בשקי חול. פתאום אחד החברים הציץ מבין השקים בחלון הסמוך וצעק בעתה: 'הנה טנק ירדני! ראיתי טנק ירדני! מהרנע בו החלו הפגזות, הירדנים לא פסקו מלירות עלינו אש וגופרית, ללא הרף הם הפגזו פגזי אש עצומתיים, כל שריקה של פגז החסירה פעימה מלבני, היכן הוא ינחת? מי חיללה יפגע ממנו? הגיע היום השלישי לחיימה...'. 11 לקראת צהריים קיבלנו הוראה המתירה לנו לצאת מהמקלטים. יצאתי החוצה, מצמצתי עיני מול השמש הקופחת בחוץ ולא האמנתי למראה הפלאים! לפי מסות הפגזים שניתכו עלינו, התכוננתי לראות עיי חרבות, אך ההפתעתי הרבה, המבנים הירושלמיים המוכרים קיבלו את פני כשהם עומדים על תילם. פה ושם נראה סימני פגיעה על הקירות והצינוריים אך הבניינים עצמם נותרו שלמים!

ש. לא היו פגיעות ישירות של פגזים במבנים?
ת. היו והיו, כמו שביינינו אף ישיבת מיר נפגעה ישירות מפגז, אך בניסי ניסים, אף בית לא נפל וקבר את יושביו בחיילה!

ש. לא היו קרבות בנפיש?
ת. לא ולא! היו ניסים עצומים אז, ממש לא יאומן כי יסופר... מאחורי בתי הונגרי, במקום בו כיום ממוקם מבנה 'בית יעקב הישן', היה אז מגרש ריק. הלכתי לשם וראיתי מראה מדהים, כל המגרש היה ררוע בפגזים שנתקעו במלא העוצמה באדמה ושם נטמנו בעוד ראשי הנפץ שלהם נותרו פעיל, מזועזע רק לחשוב שכל פגז כזה היה יכול לררוע הרס נורא, לולי ה' שתקע אותם!

עוד באותו יום זכינו לראות במפלת אויבנו, בשרשרת שבוים ירדנים קשורי עיניים המובלת למכלאת השבוים והעיר ירושלים צהלה ושמחה... בשעה חמש שבעתי כי העיר העתיקה שוחררה, והחשוב מכל - הכותל המערבי שוחרר!! גלים של חום הציפו אותי. לא האמנתי שהנה, הנה אני אוכה להגיע כותל. ההתרגשות כמובן לא היתה רק נחלת הפרט, אלא כולם יחד נסערו עד למאוד. באותו ערב התכנסנו כל בני הישיבה לתוך חדר אוצר הספרים, ושם רקדנו בלהט ושרנו בהתרגשות מ'ק

לתרומות והנצחות: 08-9298425 הערות והארות פקס: 1538-9298425 או במייל nh613nh13@gmail.com ניתן לקבל את העלון במייל הנ"ל או פקס.

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס או כנדריים פון טל' 037630585 קוד 835. ניתן לקנות חוברת גליונות 1 - 41.

נדבת ידידנו המופלג בתורה וירא"ש שליט"א. "לע"נ אמי מורתי שהשרישה בי את אהבת ארץ ישראל. מרת דבורה העניא ע"ה בת הרב דב בער זצ"ל, נלב"ע י"ג אייר תשנ"א.

פרק א: בדורו של רשב"י – לא הוצרכו לקשת

בפיוט "ואמרתם כה לחי", לכבוד התנא רבי שמעון בר יוחאי, שחיבר בעל ה"בן איש חי" - המסודר לפי סדר א-ב, באות כ' כתוב כך:

"כל ימיו אָשַׁר חַיָּה, אֹת הַקֶּשֶׁת לֹא נִהְיָה, כִּי הָיָה אֹת עוֹלָם הָיָה, אֲדוֹנָנוּ בֵּר יוֹחָאִי".

המקור הראשון לכך שבימיו של רשב"י לא נראתה אות הקשת – הוא בפרשת נח (בשליש טו, יב):

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינְיֹכַח וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם".

ופירשו: "לדורת עולם. נכתב חסר, שיש דורות שלא הוצרכו לאות לפי שצדיקים גמורים היו, כמו דורו של חזקיהו מלך יהודה, ודורו של רשב"י".

ומקורו בבראשית רבה (נב, טז):

"אָמַר רַבִּי יוֹדֵן 'לְדֹרֹת' כַּתִּיב, פֶּרַט לְשָׁנֵי דוֹרוֹת, לְדוֹרוֹ שֶׁל חֲזַקְיָהוּ וְלְדוֹרוֹ שֶׁל אֲנָשִׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. רַבִּי חֲזַקְיָה מוֹצִיא דוֹרָן שֶׁל אֲנָשִׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה וּמְבִיא דוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאִי".

וצריך ביאור, האם יש כאן מחלוקת במציאות – אם בימיו של רשב"י נראתה הקשת או לא? – ובפרט שדברי חז"ל מלאים בכך שלא נראתה הקשת בימיו (כמובא ע"פ, ב; זוה"ק וימי דף קכד – רכא; זוה"ק ויקרא דף טו, טז).

ו"ל, שלכו"ע לא נראתה הקשת בימיו של רשב"י, אלא שהכתוב "לדורת עולם" – חסר ו"ו", בא למעט רק דורות שלא נראתה הקשת משום שהיו צדיקים גמורים ולא היו צריכים קשת, ועל זה אומר רבי יודן, שבדורו של רשב"י כן היו צריכים לקשת עפ"י מעשיהם, אלא שרשב"י עצמו היה בבחינת הקשת, ולכן אינו מתמעט מ"לדורת עולם". [ובעל הפיוט "ואמרתם כה לחי" שאומר "כי הוא אות עולם היתה" – נקט כדעת ר' יודן].

ורבי חזקיה סובר שגם דורו של רשב"י היו צדיקים גמורים, ולא היו צריכים לקשת. [ורש"י על התורה שאומר "לפי שצדיקים גמורים היו" – נקט כדעת ר' חזקיה].

רשב"י מגן במקום הקשת – בבקשת רחמים

הזוה"ק ויקרא (דף טו עמוד א) ג"כ נקט כדעת ר' יודן, וזה לשונו (ממוכנס):

"מִכָּאן סִימָן לְחֶסֶד צְדִיק שֶׁלֹּא מִתְגַּלֶּה הַקֶּשֶׁת הַזֶּה בְּיָמָיו, וְלֹא צָרִיךְ הָעוֹלָם בְּיָמָיו לְאוֹת הַזֹּאת. וְמִי הוּא? אוֹתוֹ שֶׁמְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם וְרֹאֵי לְהַגֵּן עָלָיו, כְּמוֹ רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, שֶׁלֹּא צָרִיךְ הָעוֹלָם בְּיָמָיו אֶת הָאוֹת הַזֹּאת, שֶׁחַרְיֵי הוּא הָיָה אוֹת סִימָן עוֹלָם".

שֶׁלֹּא הָיְתָה גְזֵרָה שֶׁנִּגְזְרָה עַל הָעוֹלָם לְמַעַלָּה שֶׁלֹּא מִבְּטַל אוֹתָהּ, וְהִינּוּ מֵה שֶׁכְּתוּב (שְׁמׁוֹטל ז טג) מוֹשֵׁל בְּאֶצְבָּע. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁל בְּאֶצְבָּעוֹ. וְיָמֵי מוֹשֵׁל בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּפִיכּוֹל? צְדִיק. שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹרֵר, וְהוּא מִבְּטַל".

ונשאלת השאלה, הרי ב"קשת בענן" לא מצינו שצריך לבקש רחמים, אלא עצם מציאות הקשת – מזכירה את הברית שה' כרת שלא יביא מבול, וא"כ מאחר שרשב"י הוא בבחינת ה"קשת" – למה צריך לערב כאן מהלך נוסף של "בקשת רחמים", ו"השקבה" גזר גזירה, וצדיק מבטל" (מ"ק טו, ז).

בבבל נראתה הקשת בימיו של רשב"י

עוד יש להקשות, שהנה אמרו חז"ל (זוה"ק וימי דף קכד – רכס):

"אָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן, כְּשֶׁאֲנִי בֵּין אוֹתֶם הַחֲבָרִים מִבְּבֶל... לוֹמְדִים בְּגִמְגוּם, מִשּׁוּם כִּדְ נִקְרְאִים כְּפִי לְשׁוֹן, כְּמוֹ אוֹתוֹ כְּבִד לְשׁוֹן שֶׁמְגַמְגֵּם כְּפִיו".

אָבֵל לְנִכּוֹת אֲנִי בֵּן אוֹתֶם, הוֹאִיל וּפְחָדִים, שֶׁחַרְיֵי אֲוִיר הַקְּדוֹשׁ וְרוּחַ הַקְּדוֹשׁ עֲבָרָה מֵהֶם, וְיוֹנְקִים אֲוִיר וְרוּחַ שֶׁל רִשׁוֹת אֲחֵרֹת. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁנֵרֵאִית עָלֵיהֶם קֶשֶׁת, וְאֵינִם כְּדָאִים לְרִאוֹת סָבֵר פְּנֵיו שֶׁל אֲלֵהוּ, כִּל שֶׁפֶן סָבֵר פְּנִים אֲחֵרוֹת.

אָבֵל זֶה מוֹעִיל לָהֶם שֶׁאֲנִי מְצוִי בְּעוֹלָם וְאֲנִי סִימָן עוֹלָם, שֶׁחַרְיֵי כְּפִי לֹא יֵשֵׁב הָעוֹלָם בְּצַעַר, וְלֹא נִדוֹן בְּדִין שֶׁלְמַעַלָּה, אֲחֵרֵי לֹא יָקוּם דוֹר כְּמוֹ הַדוֹר הַזֶּה. וְעֵתִיד הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יִמְצָא מִי שֶׁיִּגְדֵן עָלֵיהֶם, וְכָל הַפְּנִים הַחֲצוּפוֹת יִמְצָאוּ בֵּין לְמַעַלָּה בֵּין לְמַטָּה. לְמַעַלָּה - בְּחֻטְאֵי הַתַּחְתּוּנִים וְהַתְּחַפָּה שֶׁלָּהֶם".

וקשה, מאחר שה"קשת" כן מועילה לבני בבל, ומאחר שרשב"י הוא עצמו בבחינת "קשת", והוא עוד אומר "אָבֵל זֶה מוֹעִיל לָהֶם שֶׁאֲנִי מְצוִי בְּעוֹלָם וְאֲנִי סִימָן עוֹלָם" - א"כ למה בני בבל היו צריכים "קשת בענן"?

פרק ב: "הנהגת המשפט" ו"הנהגת היחוד"

ונבא לברר בס"ד:

הגר"א אומר ("ליקוטי הגר"א" בסוף "ספרא ללניעותא" דף לט): שיש להשי"ת שתי הנהגות:

א. "הנהגת המשפט" - "הנהגת עבדים", הנהגת שכר ועונש בדין לפי המעשים.
ב. "הנהגת היחוד" - "הנהגת בנים", כאב המיטיב לבניו בחינם, מתוך אהבה ורחמים, ולא לפי המעשים.

והיא נקראת "הנהגת היחוד, על שם שני דברים:

[א]. שזוהו הרצון היחיד של הקב"ה, ו"הנהגת המשפט" אינו רצונו באמת, אלא זה רק אמצעי כדי להגיע בסופו של דבר ל"הנהגת היחוד".

[ב]. שבזה הוא מראה שהוא השולט היחיד, ואף מקטרג לא יכול כנגדו כשהוא רוצה להיטיב, וכמש"כ הרמח"ל ב"דעת תבונות" (סימן טז):

"וּמַעֲצוּם יְחִיד שְׁלִיטָתוֹ הוּא שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם הַכְּרַח וְכַפִּיה כָּלל, וְכָל סֹדְרֵי הַמִּשְׁפָּט וְכָל הַחֻקִּים אֲשֶׁר חָקַק - כּוֹלֵם תְּלוּיִם בְּרַצוֹנוֹ, וְלֹא שֶׁהוּא מוֹכְרַח בְּהֶם כָּלל...".

וממשיך הגר"א ("ליקוטי הגר"א" סס): ש"הנהגת היחוד" מתחילה בעיקר באלף השביעי (ע"ע בבואר הגר"א לספרד' דף י"א, טז, ד"ה שניעלם). אלא שיש מקרים יוצאים מן הכלל, שגם בתוך ה' אלפין שני - ה' מנהיג ב"הנהגת היחוד", ואחד מהם הוא לצורך הבאת הגאולה, וכמו שאומרים בתפילה: "ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה", ו"גואלנו מהרה למען שמך", וביחזקאל (ל"ו, כ"ג) מפורש שהקב"ח גלויות יתחיל "לא למענכם... כי אם לשם קדשי" - כלומר למען "הנהגת היחוד - עתיקא קדישא", והנהגה הכי גבוהה שהקב"ה משתמש בה בשעת הגאולות, וכמו שאמרו (מנחם שמואל טו - תהלים סז, טז): "אין הקדוש ברוך הוא מושיע לישראל במעשיהו, אלא להודיע גבורתו, ולהודיע שמו הגדול".

וכפי שהיה ב"קריעת ים סוף" שהקב"ה גאל את ישראל למרות טענת שר מצרים "הללו והללו עובדי ע"ז" - והתשובה מאת השי"ת היתה ש"קריעת ים סוף בעתיקא קדישא" (זוה"ק בשלח נ"ג, ו) ועיין בבואר בהכחזה ב"שפתי חיים" מועדים ב', עמוד תל"ח, במאמר "קריעת ים סוף - הנהגת התכלית".

[ואמנם לאחר שהגאולה התחילה גם ללא זכויות (ועניקו בחלק ה"קיצוץ גלויות" לאכזר ישאל, ע"י משיח בן יוסף) - מגיע שלב שהקב"ה מכריח את ישראל לעשות תשובה שלמה, כדי לגמור את הגאולה של משיח בן דוד ("אכן שלמה" להגר"א י"א, טז, ובתוספתא "שית יחזק" להגר"א ח"ב, ד"ק) לשכת תפילה, זוט ז'. - ועיין גליון ז' 23 ב"נבואות ה'"]].

כך הוא מושיע לישראל במעשיהו, אלא להודיע גבורתו, ולהודיע שמו הגדול".

וכפי שהיה ב"קריעת ים סוף" שהקב"ה גאל את ישראל למרות טענת שר מצרים "הללו והללו עובדי ע"ז" - והתשובה מאת השי"ת היתה ש"קריעת ים סוף בעתיקא קדישא" (זוה"ק בשלח נ"ג, ו) ועיין בבואר בהכחזה ב"שפתי חיים" מועדים ב', עמוד תל"ח, במאמר "קריעת ים סוף - הנהגת התכלית".

[ואמנם לאחר שהגאולה התחילה גם ללא זכויות (ועניקו בחלק ה"קיצוץ גלויות" לאכזר ישאל, ע"י משיח בן יוסף) - מגיע שלב שהקב"ה מכריח את ישראל לעשות תשובה שלמה, כדי לגמור את הגאולה של משיח בן דוד ("אכן שלמה" להגר"א י"א, טז, ובתוספתא "שית יחזק" להגר"א ח"ב, ד"ק) לשכת תפילה, זוט ז'. - ועיין גליון ז' 23 ב"נבואות ה'"]].

כך הוא מושיע לישראל במעשיהו, אלא להודיע גבורתו, ולהודיע שמו הגדול".

וכפי שהיה ב"קריעת ים סוף" שהקב"ה גאל את ישראל למרות טענת שר מצרים "הללו והללו עובדי ע"ז" - והתשובה מאת השי"ת היתה ש"קריעת ים סוף בעתיקא קדישא" (זוה"ק בשלח נ"ג, ו) ועיין בבואר בהכחזה ב"שפתי חיים" מועדים ב', עמוד תל"ח, במאמר "קריעת ים סוף - הנהגת התכלית".

[ואמנם לאחר שהגאולה התחילה גם ללא זכויות (ועניקו בחלק ה"קיצוץ גלויות" לאכזר ישאל, ע"י משיח בן יוסף) - מגיע שלב שהקב"ה מכריח את ישראל לעשות תשובה שלמה, כדי לגמור את הגאולה של משיח בן דוד ("אכן שלמה" להגר"א י"א, טז, ובתוספתא "שית יחזק" להגר"א ח"ב, ד"ק) לשכת תפילה, זוט ז'. - ועיין גליון ז' 23 ב"נבואות ה'"]].

כך הוא מושיע לישראל במעשיהו, אלא להודיע גבורתו, ולהודיע שמו הגדול".

וכפי שהיה ב"קריעת ים סוף" שהקב"ה גאל את ישראל למרות טענת שר מצרים "הללו והללו עובדי ע"ז" - והתשובה מאת השי"ת היתה ש"קריעת ים סוף בעתיקא קדישא" (זוה"ק בשלח נ"ג, ו) ועיין בבואר בהכחזה ב"שפתי חיים" מועדים ב', עמוד תל"ח, במאמר "קריעת ים סוף - הנהגת התכלית".

[ואמנם לאחר שהגאולה התחילה גם ללא זכויות (ועניקו בחלק ה"קיצוץ גלויות" לאכזר ישאל, ע"י משיח בן יוסף) - מגיע שלב שהקב"ה מכריח את ישראל לעשות תשובה שלמה, כדי לגמור את הגאולה של משיח בן דוד ("אכן שלמה" להגר"א י"א, טז, ובתוספתא "שית יחזק" להגר"א ח"ב, ד"ק) לשכת תפילה, זוט ז'. - ועיין גליון ז' 23 ב"נבואות ה'"]].

כך הוא מושיע לישראל במעשיהו, אלא להודיע גבורתו, ולהודיע שמו הגדול".

וכפי שהיה ב"קריעת ים סוף" שהקב"ה גאל את ישראל למרות טענת שר מצרים "הללו והללו עובדי ע"ז" - והתשובה מאת השי"ת היתה ש"קריעת ים סוף בעתיקא קדישא" (זוה"ק בשלח נ"ג, ו) ועיין בבואר בהכחזה ב"שפתי חיים" מועדים ב', עמוד תל"ח, במאמר "קריעת ים סוף - הנהגת התכלית".

[ואמנם לאחר שהגאולה התחילה גם ללא זכויות (ועניקו בחלק ה"קיצוץ גלויות" לאכזר ישאל, ע"י משיח בן יוסף) - מגיע שלב שהקב"ה מכריח את ישראל לעשות תשובה שלמה, כדי לגמור את הגאולה של משיח בן דוד ("אכן שלמה" להגר"א י"א, טז, ובתוספתא "שית יחזק" להגר"א ח"ב, ד"ק) לשכת תפילה, זוט ז'. - ועיין גליון ז' 23 ב"נבואות ה'"]].

כך הוא מושיע לישראל במעשיהו, אלא להודיע גבורתו, ולהודיע שמו הגדול".

וכפי שהיה ב"קריעת ים סוף" שהקב"ה גאל את ישראל למרות טענת שר מצרים "הללו והללו עובדי ע"ז" - והתשובה מאת השי"ת היתה ש"קריעת ים סוף בעתיקא קדישא" (זוה"ק בשלח נ"ג, ו) ועיין בבואר בהכחזה ב"שפתי חיים" מועדים ב', עמוד תל"ח, במאמר "קריעת ים סוף - הנהגת התכלית".

[ואמנם לאחר שהגאולה התחילה גם ללא זכויות (ועניקו בחלק ה"קיצוץ גלויות" לאכזר ישאל, ע"י משיח בן יוסף) - מגיע שלב שהקב"ה מכריח את ישראל לעשות תשובה שלמה, כדי לגמור את הגאולה של משיח בן דוד ("אכן שלמה" להגר"א י"א, טז, ובתוספתא "שית יחזק" להגר"א ח"ב, ד"ק) לשכת תפילה, זוט ז'. - ועיין גליון ז' 23 ב"נבואות ה'"]].

כך הוא מושיע לישראל במעשיהו, אלא להודיע גבורתו, ולהודיע שמו הגדול".

וכפי שהיה ב"קריעת ים סוף" שהקב"ה גאל את ישראל למרות טענת שר מצרים "הללו והללו עובדי ע"ז" - והתשובה מאת השי"ת היתה ש"קריעת ים סוף בעתיקא קדישא" (זוה"ק בשלח נ"ג, ו) ועיין בבואר בהכחזה ב"שפתי חיים" מועדים ב', עמוד תל"ח, במאמר "קריעת ים סוף - הנהגת התכלית".

[ואמנם לאחר שהגאולה התחילה גם ללא זכויות (ועניקו בחלק ה"קיצוץ גלויות" לאכזר ישאל, ע"י משיח בן יוסף) - מגיע שלב שהקב"ה מכריח את ישראל לעשות תשובה שלמה, כדי לגמור את הגאולה של משיח בן דוד ("אכן שלמה" להגר"א י"א, טז, ובתוספתא "שית יחזק" להגר"א ח"ב, ד"ק) לשכת תפילה, זוט ז'. - ועיין גליון ז' 23 ב"נבואות ה'"]].

ה"חוצפא" - היא ההיפך של "האמונה בהנהגת היחוד"

השליש היחיד, וממילא בשעה שהוא רוצה [וכגון בתחילת הגאולה] - אין שום כח וחוק שיכול לעכב בעדו למלאות את רצונו להיטיב באהבה ובחינם גם למי שאינו הגון (כמנוסח ב"לעת תפנית" סימן ל"ח), וכמו שאומרים ביוה"כ:

"דַּרְךְךָ אֲלֵהֵינוּ לְהַעֲרִיךְ אֶפְרַיִם וְלִטְוֹבִים וְהֵיא תְהִלָּתְךָ... לָשׁוֹן צִאנְךָ שִׁכָּה. הֵיא תְהִלָּתְךָ וְרוּמָתְךָ".

כי כל הכפרה של תשובה ויום הכפורים - היא מצד "הנהגת היחוד" [כי עפ"י "הנהגת המשפט" - הרי שרצה האדם את חברו, הרי שנאף, אך יוכל לתקן הדבר הזה? היכול להסיר המעשה העשוי מן המציאות?] (מסילת טריס פ"ד). ולכן ביום הכפורים מתגלה "עתיקא קדישא" [הנהגת היחוד] כדי לכפר העוונות (זוה"ק אח"י, סח, ז). ו"הנהגת היחוד" זהו כבודו תהלתו ורומומו.

וכנגד זה באה הסט"א - "הני פלבין דחציפין" - ואומרת "אני כופרת בכבודו וכה ממשלתו", וכמו שהיה בקריעת ים סוף, שהשי"ת אמר, עכשיו אין הדבר תלוי במעשים, אלא "בעתיקא קדישא" [הנהגת היחוד] תְּלִיא כְּלָא" (זוה"ק בשלח נ"ג, ז).

והסט"א אמרה "הללו והללו עובדי עבודה זרה".

"בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא" - שמתנגדים להנהגת היחוד

וכן בניה החצופים עומדים ב"עקבתא דמשיחא - חוצפא יסגא" (סוטה מט, א), שהם נכרכים ברגלי המשיח שבא

הנהגת היחוד" הוא כבוד השי"ת

ומה שהחוצפא - היא ההיפך של "האמונה בהנהגת היחוד", זהו משום שה"יחוד" הוא כבודו של השי"ת, שהוא

הברית והקשת - מעורר את "הנהגת היחוד"

והנה ענין ה"קשת" – הוא להזכיר שהשי"ת מתנהג ב"הנהגת היחוד", ועי"ז גם אם עפ"י "הנהגת המשפט" מגיע שיחרב העולם, באה "הנהגת היחוד" ומשאירה את העולם בקיומו.

וכמש"כ רמ"ד וואלי (נבלשית, ח"א, עמוד קנה):

"והנה כבר כתבנו שאין זיווג אלא בהקמת הברית, וכשיש זיווג [=] התעוררות האהבה העליונה - המחברת בין הקב"ה לבנות ישראל אין עוד מקום אל הדין הכללי, והוא ענין אמרו בסמוך (נבלשית ט, יא) 'וְהִקְמִיתִי אֶת פְּרִיְתֵי אֲפֻקֶיךָ לְאֵל יִפְרֹת כָּל כְּשֶׁר עוֹד מִמִּי הַמְּבֹרָךְ'... (ולא עוד שם עמוד קנ).

כלומר, ענין ה"קשת" המזכירה את ה"ברית" - הוא, שהיא מזכירה את "הנהגת היחוד", שהרי "ברית" הוא קשר אהבה, וכמש"כ הגר"א (נבלשית) לפרש יצוה פ"א (מ"ח):

"אומר לך מהו ענין 'ברית', והוא אדם שיש לו אהב כנפשו ורוצה שלא יפרוש ממנו, אבל אי אפשר להיות אצלו, נתון לו דבר שכל מגמתו ותשוקתו אליו, והן נקשרים על ידי הדבר ההוא... ולשון ברית הוא הבטחה שע"י הדבר ההוא וודאי לא יתפרד ממנו... וכן הוא הקשת שהוא דבר מאצלו יתברך...". וראה עוד רמ"ד וואלי (נבלשית, ח"א, עמוד רלל).

ולכן ברית אינה בטילה ע"י שום חטא, כי על כל פשעים תכסה אהבה, וכמש"כ הגר"א (אלקט אליהו, שמות לה, י) **"כי בכל הדברים החטא מונע, מה שאין כן בקיום הברית"**. [וכן הרמב"ן בעשרה מקומות כתב יסוד זה, שברית ושבעה אינן בטליו ע"י חטא (נבלשית ו, יח; טו, טז; טז, טז; כו, ג; לה, יב; שם שם, יב; מנ; זכרים ז, ה; ט, ד. ובלקט "מולת ה' תמימה").]

וכן בענין הקשת, הקב"ה מזכיר את האהבה שיש בינו ובין כל נפש חיה, וזה גורם לו לעבור ל"הנהגת היחוד" – לענין שלא יחריב את העולם. (וע"ע גליון 18 ד"מעניני הפקעה").

פרק ג

אמונה ותפילה – עם "הנהגת היחוד"

המקום בתורה שבכתב שבו השי"ת לימד אותנו את "הנהגת היחוד" – הוא בפרשת י"ג מידות של רחמים, וכמש"כ (שמות לג, יט):

"וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶעֱבֹר כָּל טוֹבֵי עַל פְּנֵיךָ וְקָרָאתִי בְּשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ וְחַנּוּתִי אֶת אֲשֶׁר אֲשֶׁר אָחַז וְרַחֲמֵי אֶת אֲשֶׁר אָרַחם".

ופירשו: "וקראתי בשם ה' לפניך. ללמדך סדר בקשת רחמים אף אם תכלה זכות אבות, וכסדר זה שאתה רואה אותי מעוטף וקורא י"ג מדות, הוי מלמד את ישראל לעשות כן, ועל ידי שיזכירו לפני רחום וחנון יהיו נענין, כי רחמי לא כלים".

וממשיך הכתוב "וְחַנּוּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחַז" – **אע"פ שאינו הגון** (נבלשית ז, א).

והנה לאחר שהגר"א (ליקוטי הגר"א ס) מבאר את "הנהגת היחוד", הוא אומר: **"והוא סוד התפלות שיעשה למענו ית', וזה סוד י"ג מדות והזכרתן"**.

ומכאן רואים שגם כאשר הקב"ה מתנהג ב"הנהגת היחוד" – צריך עוד שני דברים: אמונה ותפילה.

א. **"אמונה"** – הוא ענין "הזכרת י"ג מידות של רחמים". כלומר לעורר את **האמונה בהנהגת היחוד**!

ב. **"התפלות שיעשה למענו ית'"** – כלומר, להתפלל שה' יפעיל את הנהגת היחוד.

וכמו שרואים במסכת ראש השנה (מ, ט):

"ויעבר ה' על פניו ויקרא, אמר רבי יוחנן: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומר, מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור, והראה לו למשה סדר תפלה. אמר לו: כל זמן שישראל חוטאין - יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם... אמר רב יהודה: ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם, שנאמר הנה אנכי כרת ברית".

כלומר, ביחד עם הי"ג מידות, צריך גם "סדר תפילה", וכדביאר הגר"א "תפילה שה' יפעיל את הנהגת היחוד".

וכמו שאנו אומרים בהזכרת י"ג מידות של רחמים: **"אל הורית לנו לומר שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה, וְזָכַר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה"**.

ואמנם ב"קשת בענן" יש חידוש מיוחד, שגם ללא אמונה ותפילה – עצם הקשת מפעילה את "הנהגת היחוד" לענין שלא יחרב העולם.

האמונה ותפילה של רשב"י בהנהגת היחוד – פעלה את פעולת הקשת

ומעתה נבא ליישב קושיא א' – שהנה מה שרשב"י במקום הקשת, הכוונה שרשב"י הזכיר י"ג מידות של רחמים - בדרגה הגבוהה שלו, והיינו, שמה שרשב"י קיים את שני התנאים: א. הוא האמין ב"הנהגת היחוד" [שרשב"י גילה את תורת הסוד, המבארת את "הנהגת היחוד"]. ב. והוא התפלל שה' יפעיל את "הנהגת היחוד" – זה הפעיל את "הנהגת היחוד" על בני דורו, ודגמת מה שה"קשת" פועלת את הנהגת היחוד.

ולכן הוזה"ק אומר: **"מפאן סימן לקסיד צדיק שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה מִתְּצַלָּה הַקֶּשֶׁת הַזֶּה בְּיָמָיו... אִתּוֹ שְׁמֵיכֶם רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם וְרָאוּ לְקַבֵּץ עֲלָיו"**. שאכן צריך אמונה ובקשת רחמים.

וממשיך הוזה"ק ומקשר את זה לענין **שצדיק מושל בהקב"ה ומבטל גזירותיו**, שזוהו מצד "הנהגת היחוד", שגזירות הקב"ה הם מצד "הנהגת המשפט", ובא הצדיק – אותו הצדיק שנאמר עליו (תקו"ק ג, ט) **"וְצַדִּיק בְּאֲמוֹנָתוֹ יִתְיַהַר"**, שהוא מאמין ב**הנהגת היחוד** - ומזכיר לפני הקב"ה את רצונו האמיתי והתכליתי - שהוא "הנהגת היחוד" [דלוא זאת לא יעלה על הדעת שצדיק מתגבר על הקב"ה ומצוה עליו, שהרי "מי יאמר לו מה תפעל"].

פרק ד

עיקר האמונה בהנהגת היחוד – בארץ ישראל

ומעתה נבא ליישב גם קושיא ב' – מדוע לבני בכל לא הועילה זכותו של רשב"י, והיו צריכים לקשת?

התשובה, מפני שאמונת הנהגת היחוד של רשב"י – הועילה באופן חלקי, והיה צריך לזה **צירוף נוסף**, והוא: שאור האמונה שלו תשפיע על כל ישראל להיות מאמינים

ב"אמונת היחוד", ואז אמונת היחוד שבלבם תזכיר את "הנהגת היחוד" - כמו הקשת. [ויסנין יפה לדבר – סמיכות שני בתים אלו: "כָּל יָמָיו אֲשֶׁר תָּהָה, אִתּוֹ הַקֶּשֶׁת לֹא נִקְּחָה, פִּי הוּא אוֹת עוֹלָם תְּהִי... לְכָל יִשְׂרָאֵל הַאֵיךְ, בְּסוֹד תוֹרַת הַתְּהִי, כְּאִוֶּר הַתְּהִי מִתְּהִי... שְׁאוֹת הַקֶּשֶׁת לֹא נִהְיָה בִּימֵי - מִכַּח שְׁנֵי דְבָרִים אֵלֶּיךָ: א. שְׁהוּא עֲצֻמוֹת הֵיחָד אִתּוֹ עוֹלָם. ב. שְׁהָאֵיךְ לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּאוֹר הַתּוֹרָה וְהָאֲמוּנָה ב"הִנְהַגְתָּ הַיְחִידוֹ"].

והנה, עיקר האמונה ב"הנהגת היחוד" - הוא דווקא בארץ ישראל [עייני מסגרת מרכזית], ומעתה מובן שלבני בכל מכיון ש"אֵיךְ הַקֶּדוֹשׁ וְרוּחַ הַקֶּדוֹשׁ עֲבָרָה מִקֶּדֶם, וְיוֹנְקִים אֵיךְ וְרוּחַ שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה אֶתְרָת" - דהיינו שהם יונקים רוח של הסט"א ואפיקורסות – ש"כל הדר בחו"ל כמי שאין לו אלוה" - לכן אינם יכולים להשיג שם "אמונת היחוד". ולכן זכותו של רשב"י הועילה להם רק באופן חלקי - מהבחינה **שהוא עצמו** מאמין באמונת היחוד, אבל לא מהבחינה שהוא משפיע שגם הם יאמינו באמונת היחוד.

ולכן **מצד אחד** רשב"י אמר - **"אֲבָל זֶה מוֹעִיל לָהֶם שְׁאֵינִי מְצוּי בְּעוֹלָם וְאֵינִי סִימָן בְּעוֹלָם"**, **ומצד שני** – **"נִרְאִיתִי עֲלֵיכֶם קֶשֶׁת"**, שהם היו צריכים קשת ממש – קשת בענן, משום שהם חסרים את האמונה העצמית שלהם. [וכאמור, ה"קשת" הועילה גם לבני בכל, כי ב"קשת" יש גזירת הכתוב מיוחדת, שאינה כלל לשיחוף פעולה מצד בני האדם – לענין שלא להחריב העולם במבול, משא"כ מה שזכות רשב"י מועילה כמו הקשת – הכוונה שהאמונה שלו ושל בני דורו מזכירים את "הנהגת היחוד" כמו קשת (וכמו"ק זס מזכה ליתר יסועות מאשך הקשת), ולכן בבבל שחסר את האמונה – אינו מועיל מצד החלק שלהם באמונה, וככל הנ"ל].

¹ וכ"כ הגר"ח פרידלנדר זצ"ל (שפתי חיים) מועלים, ח"ג, עמוד תל"ח, כנאמר "קיעות יס סוף – תהגת התכלית":

... כדי שהנהגה זו ["הנהגת היחוד"] תצא לפועל - יש צורך שנכיר ונאמין בהנהגה הזו... ובזכות האמונה השי"ת מפעיל את ההנהגה, מידה כנגד מידה... זהו גם הטעם והסיבה להזכרת י"ג מידות הרחמים ופועלתן בעת צרה.

כך גם בהנהגת היחוד, עלינו להאמין שיש להשי"ת הנהגה להיטיב ולתקן, והוא מפעיל אותה אפילו כאשר אנו איננו ראוים, "למען שמו". וכאשר נאמין בה, יפעיל אותה השי"ת... [א.ה. יסוד זה – שה'אמונה בהנהגת היחוד" נצרכת כדי להפעיל אותה - מובא בכתבי רמ"ד וואלי].

כשישראל בא"י – השי"ת נקרא "ה' אחד", וישראל נקראים "גוי אחד"

בא ראה, משום שנקנסת ישראל עקשו בגלות - ככניול [השי"ת] לא נקרא אהד. ומתי נקרא אהד? בשעה שיצאו ישראל מן הגלות, ונקנסת ישראל תחור למקומה להודג עם הקדוש ברוך הוא. זהו שפיתוב (מכילי יו, ט) 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד'. ונה בלי זה לא נקרא אהד... בירושלים של משה וישראל אחד. מנין לנו? שפיתוב (שמואל ב- 3, ז, כג) 'גוי אחד בארץ'. ודאי, בארץ הם גוי אחד, עמה [עם א"י] הם נקראים אהד (וה"ס וילא כמ, ט).

הדבקות בקב"ה

הדר בא"י – דבוק בשכינה וברוח הקדש
הדר בחו"ל – דבוק בס"א וברוח הטומאה

אמר רבי יהודה, אשרי תלכו של מי שזוכה בחייו להשרות מזרוו בארץ הקדושה. שכל מי שזוכה לה - זוכה להשפיע מטל השמים שלמעלה שיויר על הארץ. וכל מי שזוכה להקשר בחייו בארץ הקדושה הזו - זוכה להקשר אחר קב לארץ הקדושה העליונה.

וכל מי שלא זוכה בחייו, ומביאים אותו להקשר שם - עליו פתוב (וימיו ב, ז) 'ונחלתי שמתם לתועבה' - רוחו יצאה ברשות נקריה אהרת, וגופו בא פסת רשות הארץ הקדושה ככניול עשה קדש חל, וחל קדש.

וכל מי שזוכה להוציא נשמתו בארץ הקדושה - מתפקדים חטאיו, וזוכה להקשר תחת כנפי השכינה, שפיתוב (מכילי לב, טג) 'וכפר אדמתו עמו'.

ולא עוד, אלא אם זוכה בחייו - זוכה למשך עליו רוח קדשה תמיד, וכל מי שיושב ברשות אהרת - נמשכת עליו רוח אהרת נקריה (וה"ס אחמי עב, ט).

אמונה

אברהם הצליח לנטוע "עץ החיים והאמונה" - רק בארץ ישראל

בא ראה שאברהם נטע אילן (הוא 'עץ החיים', כמבואר בהמשך שם) בכל מקום שדיורו שם, ולא היה עולה בכל מקום פראוי, פרט לשעה שדיורו היה בארץ כנען. וביאותו אילן היה יודע מי שנגאחו בקב"ה ומי שנגאחו בפעודה נרה.

מי שנגאחו בקב"ה - היה האילן פורש ענפיו ומכסה על ראשו ועושה עליו צל נאה. ומי שנגאחו בצל של פעודה נרה - אותו האילן היה מתעלה, וענפיו היו עולים למעלה. אז היה יודע אברהם ומנהיגיו אותו, ולא זו משם עד שנגאחו באמונת הקדוש ברוך הוא. (וה"ס וילא כמ, ט- 3. וילא עוד גליון 27 במדור 'עטמות ה"ו').

קבלת התפילה

כשישראל בא"י - הקב"ה שומע קולם

ובא ראה, בשעה שישראל שרויים בארצם - הקדוש ברוך הוא משמעשע בגנו ומתקרב לישראל, ושומע קולם ומשמעת בהם. כיון שגמר חטאיהם והגלו ישראל מהארץ הקדושה - הקדוש ברוך הוא לא נכנס לגנו ולא משמעשע בו. (וה"ס וילא כמ, ט).

שלמות

אין שלמות - אלא בארץ ישראל

פתח ואמר: 'ויקרא אל משה' (ויקרא א, ט), פאן אל"ף קטנה. למה? משום שקריאה זו לא היתה בשלמות. מה הטעם? שנה לא היה אלא במשפן ובארץ אהרת, משום ששלמות לא נמצאת אלא בארץ הקדושה (וה"ס וילא כמ, ט).

חיים

ארץ ישראל - ארץ החיים

פתח ואמר (סהלס כד, ט) 'לה' הארץ ומלואה תבל וישבי בה'. 'לה' הארץ ומלואה' - זו הארץ הקדושה, שנקראת ארץ החיים. 'תבל וישבי בה' - אלו שאר הארצות (וה"ס חזיע מה, ט).

מזון

בארץ ישראל ניזונין מיד השי"ת - הפתוחה הקדושה והרחבה

רבי אלעזר נרבי יוסי היו עומדים יום אהד ועוסקים בפסוק הנה. אמר רבי אלעזר, פתוב (מכילי ט, ז): 'ארץ אשר לא במספנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה'. לשם מה פעמים 'בה', 'בה'?

אלא הרי נאמר שהקדוש ברוך הוא חלק את כל העמים והארצות לישווחים מנמים, ובארץ ישראל לא שולט מלאך ולא ממנה אחר, אלא הוא לבדו, לכן הכניס את העם שלא שולט בהם אחר - לארץ שלא שולט בה אחר.

תורתו מוג לנו

מתורתו של רשב"י

בא ראה, הקדוש ברוך הוא נותן מזון שם בתחלה, ואחר כך לכל העולם. כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות בעניי, וארץ ישראל לא כן, אלא 'ארץ אשר לא במספנת תאכל בה לחם' - אלא בעשר, בספוק של הכל, תאכל בה' - ולא במקום אחר. בקדשת הארץ, 'בה' - שורה האמונה העליונה, 'בה' - שורה הברכה שלמעלה, ולא במקום אחר (וה"ס וילא כמ, ט).

ברכה

כשישראל בארץ ישראל - מושכים ברכות מלמעלה

בא ראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה - הם היו מושכים ברכות ממעלה למטה. וכשיצאו ישראל מן הארץ הקדושה, נכנסו פסת רשות אהרת, ונמנעו הברכות מן העולם. (וה"ס וילא כמ, ט).

מיתת נשיקה

המתים בא"י - ע"י הקב"ה
המתים בחו"ל - ע"י הס"א

כל אותם המתים של העולם - כלם מתים על ידי המלאך המשחית, פרט לאותם שמתים בארץ הקדושה - שלא מתים על ידו, אלא על ידי מלאך הרחמים ששולט בארץ.

אמר רבי יצחק, אם כן, מה השבח של משה ואהרן ומרים שפיתוב בהם 'על פי ה' - שלא מתו על ידי אותו המלאך המשחית, ואמה אומר שכל העולם - אותם שמתו בארץ ישראל - לא מתים על ידי זה [= ע"י מלאך המשחית]?

אמר לו: כך הוא ודאי, והשבח של משה אהרן ומרים היה יותר מכל בני העולם, שמשו אהרן ומרים מתו מחוץ לארץ הקדושה, [כלם] שמתו בחו"ל - מתו על ידי אותו המשחית, פרט למשה אהרן ומרים - [שאו"פ שמתו בחו"ל] לא מתו אלא על ידי הקדוש ברוך הוא. אבל אותם שמתים בארץ הקדושה - לא מתים על ידי אותו המשחית, שהרי הארץ הקדושה אינה עומדת ברשות אהרת, אלא ברשות הקדוש ברוך הוא לבדו.

[א.ה. ומשמע, שהמתים בארץ ישראל - הם באותה בחינה של מיתת משה אהרן ומרים, שהוא 'על פי ה' - דהיינו מיתת נשיקה].

ולכן פתוב (שעיה טו, יט) 'יחיו מתיך נבלתי יקומון הקיצו ונבנו שגני עפר' וגו'. 'יחיו מתיך' - אלו שמתים בארץ הקדושה, שהם מתים שולו, ולא מאחר - שלא שולט שם סטרא אהרת פלל, ולכן פתוב מתיך.

'נבלתי יקומון' - אותם שמתו בארץ נקריה אהרת על ידי אותו המשחית. ולכן נקראו נבלה. מה נבלה מטמאה במשא - אף אותם שמתים מחוץ לארץ הקדושה מטמאים במשא ולכן הם נבלה. כל שחיטה שנגפלה נקראת נבלה, משום ששחיטה זו היא מסטרא אהרת... (וה"ס חזיע מה, ט).

שמחה

אין שמחה - אלא בארץ ישראל

'שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה' (שעיה טו, ז) משום שחזקה לא נמצאת אלא בזמן שישראל עומדים בארץ הקדושה, ששם מתספרת אשה בעלה, ואז זוהי שמחת הכל, השמחה שלמעלה ושלמטה.

בזמן שישראל לא נמצאים בארץ הקדושה - אסור לאדם לשמח ולהראות שמחה, שפיתוב: 'שמחו את ירושלים וגילו בה' וגו', [וגילו בה] נוקא. רבי אבא ראה איש שהיה שמח בבית טרונאי שבבבל. הנה בו ואמר: 'שמחו את [=עם] ירושלים' פתוב. בזמן שירושלים בשמחה - צריך אדם לשמח.

פתוב אהד אומר (סהלס ק, ט): 'עבדו את ה' בשמחה'. נכתוב אהד אומר (סהלס כ, יט): 'עבדו את ה' ביראה וגילו בךעדה'. מה בין זה לזה? אלא, פאן בזמן שישראל שרויים בארץ הקדושה [= שאו 'עבדו את ה' בשמחה'] - פאן בזמן שישראל שרויים בארץ אהרת. 'עבדו את ה' ביראה' - זו פנסת ישראל בזמן שהיא בגלות בין העמים.

אמר רבי יהודה, נהרי פתוב (שעיה נה, יט) 'פי בשמחה תצאו'... שכל זמן שהיא בגלות וישוכבת לעפר - לא נקראת שמחה, עד שהקדוש ברוך הוא יבא אליה ויקימה מהעפר ויאמר 'התנערי מעפר קומי שבי ירושלים' (שעיה נה, ט), 'קומי אורי' (שעיה ט, ט) ויתספרו כאהד, ואז חזנה נקראת, חזנה הכל, ואז 'בשמחה תצאו' ודאי (וה"ס במדכ מית, ט).